

Доктор Проктор і велика крадіжка

Найбезпечніший банк світу розташований у Лондоні. І ви вже мали зрозуміти, про що ця книжка. Правильно: про найбільше в світі пограбування банку.

А може, ви також зрозуміли, хто планує пограбувати найбезпечніший банку світу? Правильно. Високий, худий і майже божевільний професор, дівчинка з мишачими хвостиками й крихітний хлопчик з вогненно-рудим волоссям.

Але заради всього святого, навіщо вони це роблять? І до чого тут фінал футбольного Кубка в Англії?

Читайте книжку – все зрозумієте.

У книжці «Доктор Проктор і велика крадіжка» розповідається про найбезпечніший у світі банк, найбагатшого у світі чоловіка, найдорожчого в світі футболіста, кінець світу... Ні, стривайте, про це в попередній книжці. Цього разу всезначно гірше. Настільки гірше, що ви, мабуть, більше ніколи не захочете їсти пармезан.

Ю НЕСБЕ

Доктор
Проктор
і велика
крадіжка

Доктор
ПРОКТОР
і велика
крадіжка

Jo Nesbø. DOKTOR PROKTORS GULLRØVERIET
Illustrated by Per Dybvig
Copyright © Jo Nesbø 2012
Illustrations copyright © Per Dybvig 2012
Published by agreement with Salomonsson Agency

This translation has been published with
the financial support of NORLA.
Переклад виданий за фінансової
підтримки організації NORLA.

Ю НЕСБЕ

ДОКТОР
ПРОКТОР
і велика
крадіжка

Не така й велика крадіжка золота

В Осло ніч. Ляпає дощик. Місто тихо спить. Хоча... чи спить? Одна крапля впала на великий годинник міської ратуші й стекла до кінчика хвилинної стрілки. Якусь мить повисіла, відірвалася і полетіла з висоти двадцяти поверхів. Упала на асфальт і разом з іншими своїми посестрами потекла вздовж трамвайних рейок. Якщо ми зараз підемо за цією краплею, дійдемо до каналізаційного отвору й почуємо дивний звук серед тиші. Звук стане трохи гучніший, коли крапля стече в отвір і впаде в темнішу за тьму темряву міської каналізації. Разом із краплею ми попливемо в брудному смердючому потоці крізь труби, десь тонкі, а десь такі товсті, що в них можна стати на весь зріст, глибоко під скромним маленьким мегаполісом — столицею Норвегії. І що далі нестимуть нас ці кишки під Осло, то гучнішим ставатиме звук.

Звук дуже неприємний. Ніби в кабінеті стоматолога.

Схоже на дзижчання бормашини, що пробивається крізь емаль і зубну тканину аж до чутливих нервових волокон. І гуде то тихіше, то зовсім голосно й різко, залежно від того, крізь що продирається тверде, як алмаз, свердло.

Але це нестрашно. Головне — що це не сичання анаконди з метровим язиком, не шурхотіння її лускатої шкіри й не клацання щелеп, коли чергова жертва зникає у велетенському, як рятувальне коло, роті. Я про це згадав лише тому, що подекують, ніби тут внизу живе саме така змія. А ще тому, що в темряві каналізації, ліворуч від нас, блиснула пара великих жовтих очей. І якщо ви вже пошкодували, що сюди спустилися, то зараз саме час скористатися нагодою і вшитися. Просто обережно закрийте книжку й навшпиньки вийдіть

з кімнати, або сховайтеся під ковдру. Забудьте, що взагалі колись чули про каналізацію Осло, звук бормашини або змії, що їдять водяних щурів, середнього розміру дітей, а іноді навіть невеликих дорослих — якщо тільки ті не надто волохаті й без бороди.

Отже, всім, хто вирішив утекти — до побачення і най щастить.
І двері зачиніть за собою.

Ну от. Тепер ми самі.

Пливемо далі брудною смердючою річкою до самого центру міста. Звук переріс уже в гучне гарчання — і ось ми бачимо світло, але розуміємо, що це не ворота раю і не пекельний дантист, а щось зовсім-зовсім інше.

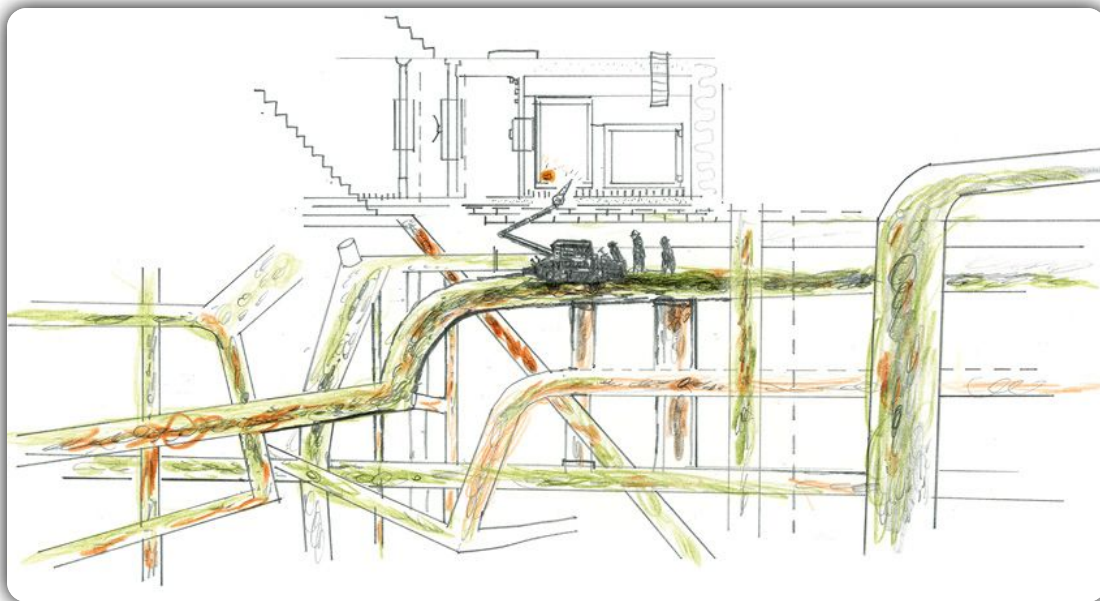
Перед нами — якась деренчлива машинерія на колесах. З неї стирчить сталевий важіль, кінець якого зникає у дірці в склепінні каналізації.

— We are almost there, lads! — вигукнув найвищий з трьох чоловіків, що стояли біля машини й світили ліхтариками в дірку. Усі троє взуті в однакові черевики, підвернуті джинси з підтяжками й білі футболки з короткими рукавами.

Найвищий мав на голові капелюх-котелок. Саме цієї миті він його зняв і витер піт з лоба, і ми встигли помітити, що у всіх трьох голови поголені, і в кожного на лобі, якраз над носом і густими бровами, витатуйовано літеру. Почувся хрускіт, ніби щось проламалося, і свердло завищало, як розбалувана дитина.

— We are in! — різко сказав тип з буквою «В» на лобі й вимкнув пристрій. Деренчання машини стихло, свердло помалу опустилося. Його вістря зблиснуло у променях ліхтариків, мов найбільший у світі діамант, — можливо, тому, що це й був найбільший у світі діамант. Нещодавно його вкрали з копальні в Південній Африці. Чоловік

з літерою «С» на лобі підставив драбину до отвору в склепінні й спритно здерся вгору.

Двоє інших схвильовано спостерігали за ним.

Секунд п'ять було зовсім тихо.

— Charlie! — покликав приятеля чоловік у котелку.

Ніякої відповіді протягом іще кількох секунд.

А потім з'явився Чарлі. Зігнувшись, він ніс якусь штуку, схожу на цеглину — тільки вона була золотава й дуже важка. На одному боці видно викарбувані слова: «Норвезький банк», і нижче меншими літерами: «Золотий зливok № 101».

— Help me, Betty, — попросив Чарлі. Чоловік з літерою «В» на лобі підійшов і взяв золотий зливok.

— And the rest? — струшуючи пил з капелюха, спитав найвищий тип. Літера «А» на його лобі майже розпливлася поміж зморшками.

— That's all there is, Alfie.

— What?!

Упевнений, найрозумніші з вас уже добрали, що ці троє говорили англійською. Тож уявімо, що ми прийняли багатомовні пігулки доктора Проктора й тепер розуміємо їхню розмову.

— Тільки один зливоч, Альфі. Сховище порожнє, — повідомив Чарлі.

— Це весь золотий запас цього чортового банку? — Бетті так розлютився, що випустив зливоч, і той упав прямо в багажник їхньої машинерії.

— Заспокойся, Бетті, — звернувся до нього Альфі. — Цей теж нічого. Чистісіньке золото. Повертаймося додому, хлопці.

— Тш-ш! — перебив його Чарлі. — Ви чули?

— Чули що?

— Сичання, — сказав Чарлі.

— У каналізації не буває сичання, Чарлі, — махнув рукою Альфі. — Тільки щури попискують і жаби скрекоцуть. Щоб почути сичання, треба зайти далеко в джунглі...

— Дивися! — схвильовано показав Чарлі.

— На що?

— Невже ви не бачили? Жовті очі! Моргнули й погасли! — Чарлі, схоже, не міг заспокоїтися.

— Тут ми бачимо хіба рожеві щурячі хвости й зелені жаб'ячі стегенця, — гнув своєї Альфі. — А жовті очі — це можна побачити в джун...

Договорити йому не дав гучний виляск.

— Гм... — Альфі почухав підборіддя. — Слухайте, а може ми якраз у джунглях? Бо цей звук дуже нагадує клацання великої зміїної пащі, якщо ви мене спитаєте. А я думаю, що краще вам мене спитати. І зараз же.

— Добре, Альфі, — зітхнув Чарлі. — Це була велика зміїна паща?

— Ага. А мама просила привезти їй щось гарне з Осло. Як щодо удава?

— Клас! — заверещав Бетті й вийняв з багажника машини бетонний парапет. Перепрошую, не бетонний парапет, а залізний кулемет.

Зарядив Бетті зброю і почав стріляти. З дула виривалися спалахи вогню, кулі свистіли в тунелях каналізації і дзенькали об стіни.

Двоє інших грабіжників спрямували промені ліхтарів у той бік, де Чарлі нібито бачив жовті очі. Усе, що вони там побачили — переляканого до дрижущого щура, який стояв на задніх лапах, притиснувшись спиною до стінки.

— Чорт, — вилаявся Бетті.

— Ми отримали те, по що прийшли, — Альфі натягнув на голову котелок. — Збираймося. Їдемо додому.

Пливучи з крапелькою дощу далі в глиб каналізації до очисних споруд в Ослофіорді, ми чуємо, як Альфі, Бетті й Чарлі складають своє манаття у машину й заводять двигун.

Але за секунду до того, як двигун загарчав, ми почули — що?

Правильно.

Сичання.

Секретна служба береться до справи

Рівно о восьмій ранку голова Норвезького національного банку зробив те, що робив завжди, приходячи на роботу: спустився до найглибшого підвалу у Норвегії, пройшов мимо монетного цеху, де карбували монети з силуетом короля, мимо друкарні, де друкували гроші з портретами мертвих видатних норвежців, зазвичай вусатих, спустився ще нижче — у приміщення, де в банківських чарунках люди тримали свої цінності.

Голова банку і його заступник відімкнути троє залізних дверей і нарешті стали перед найтовстішими дверима, за якими зберігався золотий запас Норвегії.

— Відмикай! — звично скомандував голова банку.

— Але ключ у тебе, Туре, — звично відповів заступник і позіхнув.

— Так, твоя правда, — звично погодився голова банку й відімкнув двері.

Обоє зайшли до сховища.

Рівно о восьмій годині чотири хвилини й тринадцять секунд з найглибшого підвалу Норвегії почувся розпачливий крик. Рівно о восьмій годині чотири хвилини п'ятнадцять секунд голова банку прошепотів заступникові:

— Нікому анічирк про це, зрозумів? Жодного слова!

— Але ж... наступного понеділка буде ревізія золотого запасу, — у відчаї простогнав заступник. — Що ж з нами буде?.. Що буде з Норвегією?..

— Я усе владнаю, — запевнив його Тур.

— Що ти роби́тимеш?

Голова банку на мить задумався і відповів:

— Панікувати!

І обоє знову розпачливо закричали.

О дев'ятій ранку король, як завжди, лежав у ліжку й дивився по телевізору спортивні новини. Ведучий на екрані поправив окуляри й повідомив: поде́кують, що власник футбольного клубу «Челчестер Сіті» Максимус Рубльов перед самим фіналом Кубка намагається купити Ібранальдовеса — найдорожчого, наймайстернішого й найпримхливішого гравця світу. Але правда в тому, що він не міг собі його дозволити. Звичайно, Рубльов досі найбагатший багатій у світі, у якого більше грошей, ніж у Гілла Бейтса, Мілона Аска й Беффа Джезоса разом узятих. Рубльову належали Фінляндія, Нова Зеландія, вісімнадцять фабрик з високими димарями й виснаженими нелегальними робітниками, двадцять чотири політики, стадіон «Челчестер», чотири ліцензії на таксі й крадений спортивний велосипед. Але навіть усього цього недостатньо, щоб купити Ібранальдовеса. Востаннє за нього пропонували дев'ятнадцять сотень мільйонів фунтів стерлінгів, Таджикистан, три авіаносці, щойно вимитий хмарочос і два літаки в хорошому стані. Отримавши відмову, до пропозиції додали ще Домініканську Республіку, центральну вулицю Осло, три безлімітних кредитки й Землю Королеви Мод — навіть не питаючи Королеви Мод. Але відповідь була та сама: «Ні».

— Ваша Величносте! — у дверях покою стояв лакей. — Тут прийшов голова Національного банку і...

— Хай заходить, — махнув рукою король, не відводячи погляду від телевізора.

— Це жахливо! — захекано з порогу вигукнув голова банку.

— Так, — погодився король. — Така купа грошей...

— То ви вже чули? — здивовано вступився у короля голова банку Тур.

— Звичайно! Щойно по телевізору сказали, — відповів король. — Але ж Рубльову не обов'язково купувати Ібранальдовеса, щоб перемогти «Роттенгем». Якась команда голодранців з четвертої ліги...

— Та ні! Я про пограбування! — сказав Тур.

— Яке пограбування? — перепитав король.

— Уночі зі сховища вкрали весь золотий запас.

— Та що ти таке кажеш, Туре? Хтось украв весь золотий... Але ж там був лише один золотий зливочок. Ми ж застраховані від пограбування?

— Так, але...

— Сподіваюся, страхові внески були не надто високі?

— Ні, але...

— Ну так виклич поліцію! Не конче було відривати мене від спортивних новин.

— Я не можу цього зробити! Почнеться паніка! — наполягав голова банку.

— Яка паніка?

— Фінансова!

— Гм... — буркнув король, підперши вказівним пальцем підборіддя. — А, згадав. Коли в школі проходили фінанси, я хворів.

— Зрозуміло, — кивнув Тур. — Річ у тім, що народ має вірити, що всі надруковані гроші можна обміняти на золото, яке зберігається в сховищі Національного банку. Якщо люди дізнаються, що золота немає, усі почнуть вимагати золота за гроші, норвезькі крони перетворяться на непотрібні папірці, а Норвегія стане бідною.

— Не може ж усе бути так погано. Про яку бідність ми говоримо?

— Що ви маєте на увазі?

— Ну, якщо ми станемо такі бідні, як Швеція, — це погано, але не кінець світу, — відповів король. — Ми ж не можемо стати бідні, як Східна Австрія?

— Східна Австрія?

— Ага. Звичайно, у Західній Австрії не набагато краще, але я чув, що у Східній Австрії люди не можуть дозволити собі навіть другий автомобіль і будиночок в Альпах. І що багатьом доводиться працювати по вісім годин на день, щоб назбирати грошей на відпочинок у Таїланді.

— Боюся, що нас чекає ще гірша бідність, Ваша Величносте, — зітхнув голова Національного банку.

— Що?! Так, ану бігом поясни мені, яка саме бідність!

— Ем... Ми будемо бідні, як «Роттенгем».

— Боже! — король відкинув ковдру, зіскочив з ліжка й ступив у капці. — Треба негайно діяти! Підняти армію по тривозі! Підвищити податки! Ввести комендантську годину! Що ще ми можемо зробити?

— Можемо... знайти золотий зливочок. Маємо час до понеділка, коли представники Світового банку приїдуть зі щорічною ревізією. Якщо до того часу золотий запас не лежатиме на місці, усе відкриється — і нам кінець.

Король почовгав до входу, розчахнув двері й загорлав:

— Викликайте таємну службу!

— Хіба в нас є таємна служба? — обережно спитав голова банку.

— На жаль, це така таємниця, що навіть я не можу відповісти на твоє запитання, — король підійшов до вікна. — Подивився на Осло. — Здавалося, що нічого надзвичайного на вулицях не відбувалося. Схоже, ніхто ще нічого не знав. — Але якщо в нас є таємна служба, я її викличу, а ти доповіси про ситуацію. Зрозумів? Боже... «Роттенгем» і Східна Австрія...

Об одинадцятій нуль шість у королівському кабінеті стояли струнко два секретних агенти. Обоє були зодягнені в довгі сірі плащі з піднятими комірами й темні окуляри, тому мали дуже секретний вигляд. Такий секретний, що якби ви зустріли їх на вулиці, подумали б, що до них точно можна звернутися з якимось секретним проханням. З-під плащів білили лампаси на їхніх штанях, а на головах у чоловіків були чорні капелюхи зі смішними китицями. Це могло означати лише одне: що вони служать у секретній службі Королівської гвардії.

— Можете розслабитися, — сказав голова банку Тур. — Король прийде тільки після сніданку.

Обоє гвардійців зразу розслабилися і потяглися руками до своїх вусів.

— Припускаю, ви з таємної служби Королівської гвардії, — сказав Тур.

— І чого ви так подумали? — підозріло глянув на нього секретний агент із закрученими догори вусами.

— Через ваші хвости... вибачте, китиці на капелюхах.

— Ич який... Тре пригледіти за цим розумаков. Шо скажеш, Гельге? — повернувся до колеги агент з вусами догори.

— Се ти файно підмітив, Гальгейре, — другий агент пригладив свої обвислі вуса. — І щобиць ви знали, таємна служба більше не зоветься таємна служба, а Секретна служба. Вибачаюся, поправка: якбиць таємна служба була, то вона ниньки звалась би Секретна служба.

— Точно, — підтвердив агент з вусами догори. — Але то є секрет, то ви нікому ніц не кажіть. І ми вам ніколи не казали, шо ми з Секретної служби. Правда, Гельге?

— То є так, ні дві слові про се не чув, — кивнув Гельге. — Перше правило Секретної служби: нікому ніц, ні дві слові про то, що там служиш. Упс! Вибачаюся, поправка: якби Секретна служба існувала, то вони, тії, нікому ні дві слові не казали б. Але то є секрет. Зрозуміло?

— Зрозуміло, Гельге.

— Я не тобі кажу, Гальгейре, а сему цивільному.

— Зрозуміло, — підтвердив голова банку Тур. — Так ви чули, що сталося?

— Се таємна інформація, — відповів Гельге. — І те, що ся стало, і те, чи ми щось чули.

Щойно секретний агент з обвислими вусами закінчив речення, відчинилися двері й до кабінету зайшов король. Гельге й Гальгейр стукнули каблуками, стали струнко й випнули груди.

— Доброго ранку, гвардійці.

— Добранок, Вашаличносте! Надіємося, сніданок був смачний.

— Ну, всього лише яйця-пашот і печеня з фазана на підсмаженому хлібі з цілозерного борошна. Але я наївся, почистив зуби й готовий почути, хто допоможе нам знайти золото.

Гальгейр вимкнув світло в кабінеті, а Гельге увімкнув проектор для слайдів. На стіні з'явилося зображення високого чоловіка з довгим шрамом на обличчі.

— Найліпший кандидат, якщо спитаєте нас, розвідників, — проголосив агент з обвислими вусами. — На жаль, він зараз за кордоном.

— Подейкують, що він зараз у Гонконгу, і привчився там курити опіум. Паршива привичка, Вашаличносте.

— Се точно, — кивнув Гельге. — Далі — вона.

На стіні з'явилося фото довготелесої худої чорнявки з роликовим ковзаном на одній нозі.

— Зоветься Распа й уміє літати крізь час. Мись подумали, що вона могла б вернутися у день до крадіжки й перенести золото в безпечне місце.

— Ото тіки її вже много літ ніхто не видів. Були чутки, що вона зникла, коли полетіла кудась у часи Французької революції.

— І є ще оцей-во... — Гельге показав наступний слайд.

На стіні з'явилося мутне й нечітке зображення будівлі з чимось зеленим перед нею.

— Знімка не найліпша, але це єдине фото чоловіка, який, за нашою інформацією, має суперсилу. Як нам відомо, він знає стати жабою, скочити на десять метрів угору, і висолопити язика на стільки ж. Ми подумали, що тотим язиком він міг би схопити зливку і швидко втекти. Но ми не знаємо, ні як він зоветься, ні де його шукать.

— Але якщо Вашаличність забажає, ми його, конешно, знайдем, — запевнив Гальгейр.

Тиша.

— Вашаличносте! — обережно покликав Гельге, пригладжуючи свої обвислі вуса.

Жодного слова, тільки тихеньке похропування. Гальгейр увімкнув світло. Король зразу прокинувся і залепетав:

— Хто я? Де я? Я ж не в Австрії? Будь ласка, тільки не в Східній Австрії...

— Кому ви хочете доручити порятунок Норвегії, Вашаличносте?

— Так, врятувати Норвегію! — король підняв вказівний палець. — Є лише одна особа, яка може врятувати Норвегію.

— Лише одна, Вашаличносте?

Король підняв ще два пальці:

— Або три. Так, їх троє. Ви маєте їх знайти сьогодні ж.

— І чим тії троє такі особливі? Чого Вашаличність думає, що тіки вони можуть врятувати Норвегію?

— Та це ж вони врятували світ від навали місячних хамелеонів!

— Е... якої навали?

— Ви не пам'ятаєте, бо були загіпнотизовані, як і всі норвежці. Це довга історія, але геть усе правда, ви маєте мені вірити! Я був з ними й усе сам бачив. Вони врятували світ! — наполягав король.

— То хто ж вони? Таємні суперагенти? Легендарні супергерої? Чоловіча збірна Норвегії з керлінгу?

Король підвівся, пішов до вікна, став на п'яти, потім на носки, і вдруге за день подивився на свою столицю. Люди досі поводитися цілком нормально, як завжди. Але це триватиме недовго, якщо всі дізнаються про крадіжку золота. А про неї дізнаються вже в понеділок, коли приїде ревізія зі Світового банку.

Східна Австрія, Боже!..

— Доктор Проктор, Ліса і Булле, — мовив король.

Розділ 3

Великий приз

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ